

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról

COM(2008) 40 végleges – 2008/0028(COD)

(2009/C 77/20)

2008. március 10-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2008. szeptember 2-án elfogadta véleményét. (Előadó: José María ESPUNY MOYANO.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. szeptember 17–18-án tartott, 447. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 77 szavazattal 3 ellenében elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság kezdeményezését, amely egyrészt érthetőbbé teszi a tájékoztatást a fogyasztók számára, másrészt egyszerűsíti a jogszabályokat.

1.2 Az EGSZB ugyanakkor jelezni szeretné, hogy ha a végső fogyasztó nem részesül megfelelő előzetes képzésben, az nagymértékben csökkenti a 3.4.1. pontban említett tájékoztatás értékét, és nehezíti céljának elérését. Ezért az EGSZB sajnálja, hogy a javaslat nem tartalmaz a fogyasztók képzését támogató tagállami, illetve uniós szintű intézkedéseket. Kezdetnek hasznos volna, ha a rendelethez csatolnának egy az ezt célzó kiemelt intézkedésekről szóló iránymutatást tartalmazó mellékletet.

1.3 A származási hely feltüntetését illetően fenntartják a hatályos szabályozásban szereplő rendelkezéseket. A fogyasztóknak az élelmiszerek eredete iránt tanúsított érdeklődése alapján az EGSZB sajnálja, hogy az új rendelettervezet nem írja elő kötelező érvénnyel a származási hely feltüntetését a címkén. Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, hogy különbséget kellene tenni az első és második feldolgozási szint termékei között oly módon, hogy az utóbbiak esetében a főbb mezőgazdasági összetevők kötelező feltüntetéséről termékenként határozzanak.

1.4 Az EGSZB komoly aggodalmát fejezi ki a javaslat VII. fejezetében ismertetett kiegészítő „nemzeti rendszerek” kialakítása miatt, mivel ezek hozzáadott értéket nem hordoznak, ellenben mentségül szolgálhatnak a belső piacon való szabad mozgás megakadályozásához. A kvk-k különösen veszélyeztetettek, mivel – amint javaslatában maga az Európai Bizottság is rámutat – az élelmiszer-ipari vállalkozások több mint 65 %-a értékesíti termékeit más tagállamokban, ezért a kvk-k nehezebben tudják termékeiket más tagállamokba juttatni, ami hatással van költségeikre és versenyképességükre is. Ezek a kedvezőtlen hatások csak úgy kerülhetnek el, ha ezek a „nemzeti rendszerek” csak olyan kiegészítő információkat jelentenek, amelyeket a címkén nem kötelező feltüntetni, más forrásból (internet, ingyenesen hívható telefonszám stb.) viszont hozzáférhetők.

1.5 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az egészségesség érdekében az Európai Bizottság az alkoholtartalmú termékek esetében is ugyanazokat az eltérési szabályokat kívánja alkalmazni, amelyet öt év elteltével, az idevonatkozó kötelező jelentés fényében felül lehet vizsgálni.

1.6 Az EGSZB megítélése szerint a tagállamoknak rendelkezniük kellene a közös rendelkezések megszegésének elkerüléséhez szükséges, a szabálysértéseket és a szankciókat összefoglaló táblázattal, melyeket úgy kellene harmonizálni, hogy ugyanazon szabályszegés minden tagállamban hasonló büntetést vonjon maga után.

1.7 Ennek értelmében az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy törekedjenek tájékoztatási eszközök, konkrétan egy nyilvánosan hozzáférhető adatbázis létrehozására, amely tájékoztatna arról, hogy az egyes élelmiszerek címkéjén mely adatokat kötelező feltüntetni. Ennek célja az volna, hogy a vállalkozások, a fogyasztók és a hatóságok a jogszabály alkalmazásakor egyazon útmutatás szerint járjanak el.

1.8 Az olvashatóság szempontjából nem tűnik a megvalósíthatónak az Európai Bizottság 3 mm-es betűméretre vonatkozó elvárásának gyakorlatba ültetése. Olyan különböző szempontokat kellene figyelembe venni, mint az információ mennyisége, a csomagolás mérete és formája stb. Elfogadható referenciaértéket jelenthetne az EU Hivatalos Lapjának betűmérete.

1.9 Végezetül a célul kitűzött egyértelműség és egyszerűsítés érdekében az EGSZB úgy véli, hogy pontosítani kellene a hatályon kívül helyezett jogszabályokra való hivatkozásokat, megkönnyítve ezáltal a jogszabály érthetőségét és alkalmazását.

2. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

2.1 A javaslattervezet korszerűsítési, egyszerűsítési és tisztázási céllal az élelmiszerek címkézéséről (ideértve a tápértékjelölést is), kizsereléséről és reklámozásáról szóló hatályos jogszabályokat kívánja egyetlen rendeletben egységes szerkezetbe foglalni.

2.2 A javaslat értelmében az alábbi, élelmiszer-címkézésre vonatkozó jogszabályok hatályukat veszítik: a 2000/13/EK, a 90/496/EGK (öt év elteltével), a 87/250/EGK, a 94/54/EK, az 1999/10/EK, a 2002/67/EK és a 2004/77/EK irányelv, valamint a 608/2004/EK rendelet.

2.3 A javaslat fő célkitűzései a magas szintű fogyasztóvédelem és a belső piac megfelelő működése.

2.4 Az alkalmazási kört kiterjesztik a gazdasági szereplők által a végső fogyasztók rendelkezésére bocsátott, élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatás minden területére, ideértve a közétkeztetésben működő gazdasági szereplők által szállított, illetve e szereplőknek szánt élelmiszereket is.

2.5 A korábbi jogszabályokban lefektetett általános elvek és címkézési követelmények továbbra is érvényesek, és részletesebben szabályoznak egyes szempontokat, ilyen például az élelmiszerlánc minden egyes szereplőjének felelősségi köre vagy a származási ország kötelező megjelölésének esetei.

2.6 A tápértékjelölést illetően a korábbi szabályozáshoz képest jelentős változást jelent, hogy kötelező feltüntetni hat tápanyag vagy alapanyag mennyiségét és azt, hogy ez az ajánlott napi bevitel hány százalékának felel meg.

2.7 Szintén jelentős változás, hogy a rendeletet kiegészítetik tápérték-jelölési „nemzeti rendszerek”, amelyek a nemzeti szinten megállapított, nem kötelező szabályok alapján bővíthetik a címkéken szereplő tápértékjelölés módjait.

2.8 A tervezet lefekteti, hogy a javaslat módosítására irányuló intézkedések nagy részét komitológiai eljárással kell elfogadni. A hatálybalépés elősegítése érdekében különböző átmeneti időszakokat állapít meg.

2.9 A mellékletek a rendelet egyes cikkeiben szereplő rendelkezések részletes kifejtését tartalmazzák, például: allergiát vagy intoleranciát okozó összetevők, további kötelezően feltüntetendő jellemzők, a tápérték-jelölési követelmény alól mentességben részesülő élelmiszerek, az élelmiszer megnevezése, az összetevők mennyiségi jelölése és megnevezése, nettó mennyiség feltüntetése, minőségmegőrzési időtartam, alkoholtartalom, a bevitel referenciaértékei, energiatartalom, valamint a tápanyag-összetételre vonatkozó tájékoztatás kifejezése és feltüntetése.

2.10 Végezetül a tervezet szerint a rendelet az elfogadását követő huszadik napon lépne hatályba, bár a kötelezően feltüntetendő adatokra és a tápanyag-összetételre vonatkozó rendelkezéseket csak három év, illetve az utóbbiakat a kkv-k esetében öt év elteltével kellene alkalmazni.

3. Általános megjegyzések

3.1 Egységes szerkezetbe foglalás, korszerűsítés, egyszerűsítés

3.1.1 Az élelmiszerek címkézéséről, kisereléséről és reklámozásáról szóló uniós jogszabályok az utóbbi közel harminc év során hozzájárultak a magas szintű fogyasztóvédelem fenntartásához és a belső piac megfelelő működéséhez.

3.1.2 A tárgyalt javaslat korszerűsíteni és egységes szerkezetbe kívánja foglalni a jelenlegi szabályozást, egyúttal egyszerűsítve is azt, csökkentve az adminisztratív terheket és nagyobb átláthatóságot teremtve a fogyasztók számára. Az EGSZB egyetért az elérni kívánt célokkal, de kifogásolja, hogy a szövegjavaslat túl összetett, ami hátráltatja a rendelet közvetlen végrehajtását.

3.2 Kiegészítő „nemzeti rendszerek” kialakítása

3.2.1 Kétségtelen, hogy egy olyan rendelet, amely egységes szerkezetbe foglalja és aktualizálja a jelenleg hatályos, elaprózott jogi szabályozást, egyúttal egységesebbé teszi a fogyasztóvédelem szintjét és javítja a harmonizációt is. Az EGSZB azonban aggodalmát fejezi ki a 44. és az azt követő cikkeiben leírt, úgynevezett „nemzeti rendszerek” bevezetése miatt, mivel ezek veszélyeztethetik a kívánt harmonizációt és egységességet. Az új rendelkezések értelmében az egyes tagállamok olyan kiegészítő szabályokat tartalmazó nemzeti rendszereket vezethetnek be, amelyek bár nem kötelezőek, több információ feltüntetését eredményezhetik a címkéken, ami megzavarhatja a fogyasztókat.

3.2.2 A probléma tovább súlyosbodik, ha figyelembe vesszük, hogy minden nemzeti piacon találunk számos más tagállamból származó termékeket. Ezek a termékek – a származási országtól függően – eltérő jelöléseket tartalmazhatnak, amelyek nem biztos, hogy megért egy olyan fogyasztó, aki nincs ezekhez hozzászokva.

3.3 Tájékoztatási követelmények

3.3.1 A tervezetben gyakorlatilag szerepel a jelenleg hatályos jogszabályok értelmében kötelezően feltüntetendő adatok nagy többsége, amelyek hasznosnak bizonyultak a fogyasztók egészségének és érdekeinek védelméhez (ilyen például a megnevezés, az összetevők listája, a mennyiség, a fogyaszthatóság időtartama, egy felelős személy neve vagy cégneve és címe). Ezek közül néhányat részletesebben is kifejtettek a mellékletekben.

3.3.2 Az utóbbi évek tapasztalata alapján ezek a követelmények hasznosak, tehát fenn kell tartani őket. Ezeknek a tapasztalatoknak a birtokában az EGSZB sürgeti, hogy kötelező jelleggel írják elő az élelmiszerek és az első feldolgozási szintű termékek, valamint esetenként elbírálva a második feldolgozási szintű termékek gyártása során felhasznált legfontosabb összetevők eredetének megadását is.

3.4 A tápanyag-összetételre vonatkozó állítások

3.4.1 Először is fontolóra kell venni, hogy az európai fogyasztókat tápanyagokról szóló oktatásban kell részesíteni ahhoz, hogy kiegyensúlyozott étrendet tudjanak követni. Az európai fogyasztókat táplálkozási alapismeretekkel kell ellátni, e nélkül nem értik meg és nem tudják megfelelően hasznosítani a rendelkezésére bocsátott információkat. A tápanyag-összetételre vonatkozó kapcsolatos információk bővítését célzó intézkedések helyénvalók, de szem előtt kell tartanunk, hogy táplálkozási ismeretek átadása nélkül ezek az intézkedések nem érik el a kívánt hatást.

3.4.2 Tekintettel az európai népesség kiegyensúlyozatlan táplálkozására fontos, hogy a tájékoztatási intézkedések mellett mindig határozottan ösztönözni kell a képzést is.

3.4.3 A javaslat több szempontból is jelentősen módosítja a jelenlegi szabályozást. Először is kötelezővé teszi a tápértékjelölést, míg a 90/496/EGK irányelvben ez önkéntes volt. Másodsor a kötelező tájékoztatás részévé teszi az energiatartalom, a zsír- és telítettzsírsav-tartalom, valamint szénhidrát, a cukor- és só-tartalom feltüntetését. Harmadszor pedig nemcsak ezen anyagok mennyiségét kell feltüntetni, hanem azt is, hogy ezek a mennyiségek az ajánlott napi bevitel hány százalékának felelnek meg. Ennek célja az, hogy a fogyasztót eligazítsa a tekintetben, hogy a kiegyensúlyozott táplálkozást szem előtt tartva mennyit fogyaszthat el az adott termékből. Végül a tervezet előírja, hogy a csomagoláson ezeket az adatokat a fő látómezőben és meghatározott sorrendben kell szerepeltetni.

3.4.4 Tekintettel a címkéken kötelezően feltüntetendő információk mennyiségére, alaposan mérlegelni kell, hogy mely tápértékadatok hasznosak a fogyasztók számára. Az önkéntes tápértékjelölésről a kötelező tápértékjelölésre való áttérés már önmagában is nagyságrendbeli változást fog jelenteni az élelmiszeripari szektor jó néhány kkv-ja számára. A kötelezően előírt információknak tehát a jelenleg fakultatív módon javasoltakra kellene korlátozódnuk, vagyis az energia-, protein-, glutén- és lipidtartalomra.

3.4.5 Az Európai Bizottság által javasolt tápérték-jelölési modell legfontosabb előnye, hogy olyan információt tartalmaz (a napi ajánlott bevitelt), amely tájékoztatást nyújt a fogyasztónak abból a szempontból, hogy a termék hogyan illeszkedik

az ajánlott étrendbe, és a táplálkozási szakértők ajánlásának megfelelően a terméket nem önmagában, hanem az étrend kontextusában minősíti.

3.5 Az élelmiszer származási országára vonatkozó kötelező információ kibővítése

3.5.1 A jelenlegi szabályozás is előírja, hogy ha fennáll a fogyasztó megtévesztésének a kockázata, az élelmiszereken fel kell tüntetni a származási országot.

3.5.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a származási ország feltüntetése nemcsak a fogyasztói igényeknek tesz eleget, hanem hatékonyan hozzájárul az átláthatóság javításához az egyes piacokon, illetve az agrárium és a vidéki területek jövőbeli fejlődésének uniószerte történő támogatásához. Az élelmiszerek származási helyére való közvetlen utalás és az élelmiszerekkel kapcsolatos termelési módok megadása jelentik azokat a legfontosabb tényezőket, amelyek az európai fejlesztési modell alapul. Ez a fejlesztési modell olyan előírások betartására épül, amelyek szavatolják az élelmiszerbiztonságot, a környezeti biztonságot, az állatvédelmet és a közegészség megfelelő normáit.

3.5.3 Ezért valamennyi, feldolgozáson át nem esett vagy első feldolgozási szintű mezőgazdasági termék és élelmiszer esetében kötelezően elő kell írni a származási ország megadását. A második feldolgozási szintű élelmiszereknél esetenként kell megvizsgálni, hogy meg kell-e adni azoknak a mezőgazdasági nyersanyagoknak az eredetét, amelyeket a végtermék gyártása során a legnagyobb arányban felhasználtak.

Kelt Brüsszelben, 2008. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Dimitris DIMITRIADIS